

N openingsuren A
MH/JC/AS
903-2023

Brussel, 24 april 2023

ADVIES

over

**DE WET BETREFFENDE DE OPENINGSUREN
EN DE WINKELS ZONDER VERKOPER**

Op 10 februari 2023 heeft de heer David Clarinval, Vice-eersteminister en Minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing, het advies van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO gevraagd over de wet betreffende de openingsuren en de winkels zonder verkoper.

Na raadpleging van de betrokken beroeps- en interprofessionele organisaties en na een vergadering van de commissie Algemeen KMO-beleid op 16 maart 2023 heeft de Hoge Raad op 24 april 2023 onderstaand advies uitgebracht.

CONTEXT

Sinds meerdere decennia bestaat er in België een regelgeving inzake de openingsuren van ondernemingen actief in de sectoren handel, ambacht en dienstverlening. Vroeger bestond er de wet van 22 juni 1960 tot invoering van een wekelijkse rustdag in nering en ambacht en de wet van 24 juli 1973 tot instelling van een verplichte avondsluiting in de handel. Deze wetten beoogden voornamelijk het gezins- en sociaal leven van de zelfstandigen en werknemers die actief waren in deze sectoren te vrijwaren. Deze beide wetten werden vervangen door de wet van 10 november 2006 betreffende de openingsuren die dezelfde doestelling beoogde maar tegelijkertijd rekening wilde houden met innovaties en met de evolutie inzake consumentenbehoeften.

Recent werd door de *Beroepsvereniging van de Zelfstandige Voedingswinkels (APLSIA)*, die bij de Hoge Raad vertegenwoordigd is, het concept van de zogenaamde winkels zonder verkoper¹ of geautomatiseerde winkels onder de aandacht van de minister gebracht. Die benamingen voor dit type winkels zijn enigszins verwarrend. Het gaat over winkels waar de klant zeven dagen op zeven en 24 uur op 24 uur toegang toe heeft maar waar tijdens de voor de andere winkels door de wet opgelegde sluitingsuren geen verkoper (zelfstandige of werknemer) aanwezig is. De klant kan dus zijn boodschappen nemen en afrekenen zonder dat daar een menselijke, fysieke vertegenwoordiging van de desbetreffende winkel voor nodig is. Het gaat dus niet over automaten of over winkels uitgebaat door zelfstandigen die geen werknemers in dienst hebben

Aangezien de wet van 10 november 2006 betreffende de openingsuren enkel van toepassing is op de kleinhandel waarvoor de gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de verkoper en de consument in de vestigingseenheid vereist is, zijn dit type winkels dus niet onderworpen aan de regels inzake de openingsuren. Dit kan als een oneerlijke of marktversturende concurrentie ten opzichte van de winkels 'met continue menselijke aanwezigheid' (door zelfstandigen of werknemers) beschouwd worden. Vandaar dat de minister, naar aanleiding van de aan hem gemelde bezorgheden, het advies van de Hoge Raad hierover vraagt.

De regelgeving betreffende de openingsuren is zeker geen nieuw onderwerp voor de Hoge Raad. Hij heeft doorheen de jaren meerdere adviezen ter zake gegeven. Het meest recente is zijn advies van 29 juni 2022 over vijf wetsvoorstellen tot wijziging van de wet betreffende de openingsuren². In dit advies pleitte de Hoge Raad nog tegen een algemene versoepeling van deze wet.

¹ In de adviesvraag wordt de omschrijving "winkels zonder personeel" gebruikt. In dit advies gebruiken we daarentegen de omschrijving "winkels zonder verkoper" aangezien die duidelijker is en nauwer aansluit bij de terminologie van de wet betreffende de openingsuren.

² HRZKMO advies nr. 885 van 29 juni 2022 (bekrachtigd door de algemene vergadering van 20 september 2022) over vijf wetsvoorstellen tot wijziging van de wet betreffende de openingsuren (online raadpleegbaar via [deze link](#))

STANDPUNTEN

1. Behoud de regelgeving betreffende de openingsuren

De Hoge Raad blijft overtuigd van het nut van de wet betreffende de openingsuren en is dan ook tegen een afschaffing of algemene versoepeling van deze regelgeving. Hij verwijst daarvoor naar zijn standpunten en argumenten uit zijn hierboven vermelde advies van juni 2022. Het gemelde probleem met betrekking tot de ‘winkels zonder verkoper’ vindt de Hoge Raad geen voldoende reden om de wet betreffende de openingsuren op te heffen of de bestaande regels te versoepelen.

2. Maak een duidelijk onderscheid tussen winkels met en zonder verkoper

Winkels zonder verkoper moeten volgens de Hoge Raad niet aan de wet betreffende de openingsuren onderworpen worden. Hij vraagt wel dat duidelijk omschreven wordt wat onder winkels zonder verkoper dient verstaan te worden en hij pleit voor een strikte interpretatie van de wet.

Winkels zonder verkoper kunnen volgens de Hoge Raad omschreven worden als vestigingseenheden waar de klanten toegang toe hebben en aankopen kunnen doen, ook zonder dat er daar een menselijke vertegenwoordiging van de winkel is. Dat betekent dat deze winkels niet onder de toepassing van de wet betreffende de openingsuren vallen op voorwaarde dat er tijdens de door de wet opgelegde sluitingsuren daadwerkelijk geen menselijke vertegenwoordiging in deze winkels is. Uit artikel 2, 1° van de wet volgt namelijk dat er tijdens die door de wet opgelegde sluitingsuren geen gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de verkoper en de consument in de vestigingseenheid mag zijn. Volgens de Hoge Raad dient er nauwgezet op deze voorwaarde toegezien te worden om oneerlijke concurrentie ten opzichte van de winkels met verkoper te vermijden. Daarbij dient een strikte interpretatie gehanteerd te worden en dient onder ‘verkoper’ dus elke menselijke vertegenwoordiging van de winkel verstaan te worden. Dus ook personen die toezicht houden, producten aanvullen, poetsen, ... moeten daaronder begrepen worden aangezien bij een controle onmogelijk kan vastgesteld worden dat die personen al dan niet bij de verkoop betrokken zijn. Winkels zonder verkoper onderscheiden zich aldus van winkels met verkoper en van automaten.

Volgens de Hoge Raad is voor dergelijke interpretatie en omschrijving een aanpassing van de wet niet nodig. Indien echter zou blijken dat daarvoor toch een aanpassing van de wet nodig is, dan zal de Hoge Raad die aanpassing steunen en vraagt hij geraadpleegd te worden over die concrete aanpassing.

De winkels zonder verkoper onder het toepassingsgebied van de wet betreffende de openingsuren brengen, is volgens de Hoge Raad geen aangewezen oplossing. Ten eerste is het niet logisch de wet betreffende de openingsuren op deze winkels toe te passen aangezien die wet voornamelijk een sociaal en familiaal leven voor de zelfstandigen en hun personeel wil veiligstellen en de winkels zonder verkoper tijdens de verplichte sluitingsuren per definitie niemand (mogen) tewerkstellen. Ten tweede bestaan er momenteel nog maar weinig van dit soort winkels waardoor de impact op de winkels met verkoper beperkt blijft. Ten derde verschillen winkels zonder verkoper ook wezenlijk van winkels met verkoper. Ze bieden een andere dienstverlening en ervaring.

De Hoge Raad wil hier ook benadrukken dat volgens hem de winkels en in het bijzonder de buurtwinkels ook een sociale functie vervullen, zeker in de context van de algemene vergrijzing van de bevolking. Er is enerzijds het contact tussen de klanten en de medewerkers van de winkel en anderzijds de kernversterkende functie van winkels. De Hoge Raad wil niet evolueren naar een retail en samenleving waarbij er geen menselijke dienstverlening of menselijk contact meer is.

3. Volg nieuwe retailtrends op

De wet van 10 november 2006 is er gekomen om de doelstellingen van de vroegere wetgeving over te nemen en tegelijkertijd rekening te houden met innovaties en evoluties in de retail. De Hoge Raad is er zich natuurlijk van bewust dat er sindsdien nog innovaties en evoluties hebben plaatsgevonden en dat die steeds ingrijpender worden en sneller plaatsvinden. Hij is van mening dat deze ontwikkelingen momenteel nog geen aanpassing van de wet betreffende de openingsuren vergen. Hij vraagt echter wel dat die innovaties en evoluties nauwgezet opgevolgd worden en dat er zo veel mogelijk statistische gegevens daarover verzameld worden. Enkel dergelijke opvolging laat toe om een correct oordeel te vormen over eventuele noodzakelijke aanpassingen van de wet betreffende de openingsuren.

BESLUIT

De Hoge Raad is voor een behoud van bestaande wet betreffende de openingsuren en tegen een versoepeling van deze wet. Hij vraagt dat er een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen de winkels met en zonder verkoper en dat daarbij een strikte interpretatie van de wet wordt gevolgd. Toekomstige evoluties in de retail moeten nauwgezet opgevolgd worden en zo veel mogelijk statistisch in kaart gebracht worden.
